

Sygn. akt 4137-1.Ds.23.2025

Kraków, dnia 11 kwietnia 2025 r.

## **POSTANOWIENIE**

### **o odmowie wszczęcia śledztwa**

Małgorzata Stryzowska – prokurator Prokuratury Rejonowej Kraków – Śródmieście Wschód w Krakowie, po zapoznaniu się z materiałami sprawy o sygn. 4137-1.Ds.23.2025 o przestępstwo z art. 133 k.k.,

- na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.

#### **postanowił:**

odmówić wszczęcia śledztwa w sprawie:

publicznego znieważenia Narodu Polskiego w dniu 27 stycznia 2025 r. w Krakowie, polegającego na wypowiedzeniu podczas wystąpienia na międzynarodowej konferencji „My jesteśmy pamięcią. Nauczanie historii to nauka rozmowy” słów: „Na terenie okupowanym przez Niemcy polscy naziści zbudowali obozy, które były obozami pracy, a potem stały się obozami masowej zagłady”,

to jest o przestępstwo z art. 133 k.k.

- *wobec stwierdzenia, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego, na podst. art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.*

## **UZASADNIENIE**

Do Prokuratury Rejonowej Kraków – Śródmieście Wschód w Krakowie wpłynęły, za pośrednictwem innych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz Instytutu Pamięci Narodowej, zawiadomienia Michała Leszki, Jacka Knapika, Jana Kowalskiego, Bolesława Tabora, Stanisława Piwowarskiego, Błażeja Pęszyńskiego, Mariusza Sekty, Pawła Marciniaka, Grzegorza Brauna, Pawła Kondratowicza, Krzysztofa Dendry, Krystiana Jarzabka, Agnieszki Zelek, Dariusza Mateckiego – Prezesa Fundacji Ośrodek Monitorowania Antypolonizmu, Jacka Pokropka, Magdaleny Tertel, Henryka Idźkowskiego, Marcina Pietrasa, Krzysztofa Praweckiego, Sebastiana Siekierskiego, Zenony Morawską, Wojciecha Ziółkowskiego, Ireny Baker, Fundacion CitizenGO, Stowarzyszenia Morasko Umultowo Radojewo Przytomnych Poznań, Stowarzyszenia Częstochowski Ruch Patriotyczny FRONT, Stowarzyszenia Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności” oraz Stowarzyszenia

Represjonowanych w Stanie Wojennym Regionu Śląsko – Dąbrowskiego, dotyczące możliwości popełnienia przestępstwa przez Minister Edukacji Barbarę Nowacką. W ocenie zawiadamiających zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa przez minister Barbarę Nowacką, polegającego na tym, iż w dniu 27 stycznia 2025 r. w Hotelu Galaxy mieszczącym się przy ulicy Gęsiej 22A w Krakowie, podczas publicznego wystąpienia na międzynarodowej konferencji „My jesteśmy pamięcią. Nauczanie historii to nauka rozmowy”, wypowiedziała słowa: „Na terenie okupowanym przez Niemcy polscy naziści zbudowali obozy, które były obozami pracy, a potem stały się obozami masowej zagłady”, czym publicznie znieważyla Naród Polski, to jest dopuściła się przestępstwa z art. 133 k.k.

Celem poczynienia ustaleń faktycznych w toku postępowania sprawdzającego dokonano analizy okoliczności podniesionych przez zawiadamiających, zapoznano się z wypowiedzią minister Barbary Nowackiej z dnia 27 stycznia 2025 r., uzyskano z Ministerstwa Edukacji Narodowej pełny tekst przemówienia minister oraz zapoznano się z treścią oświadczenia dotyczącego wypowiedzi na konferencji, zamieszczonego przez minister na portalu „X” w dniu 28 stycznia 2025 r. Tym samym zgromadzono materiał dowodowy pozwalający na adekwatne zrekonstruowanie stanu faktycznego oraz ocenę, czy w sprawie zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa skutkujące koniecznością wszczęcia śledztwa.

W sprawie należy zważyć co następuje.

Art. 133 k.k. przewiduje odpowiedzialność karną każdego, kto znieważy Naród lub Rzeczpospolitą Polską w sposób publiczny, to znaczy uczyni to wobec nieokreślonej z góry liczby osób. Przez Naród Polski należy rozumieć wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, co wynika z preambuły do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Dla bytu przedmiotowego przestępstwa konieczne jest także, aby działanie znieważającego charakteryzowało się umyślnością, tj. było objęte jego zamiarem. Niektórzy komentatorzy uznają, że czyn ten może być popełniony jedynie z zamiarem bezpośrednim, co wywodzą z charakteru znamienia określającego czynność wykonawczą, które ma charakter tzw. znamienia intencjonalnego („znieważa”).

Art. 133 k.k. nie wskazuje jakiego rodzaju zachowania stanowią znieważanie. Znieważanie według ujęcia słownikowego to ubliżanie komuś lub czemuś słowem lub czynem, obrażanie kogoś lub czegoś. Oznacza więc zachowanie mające obelżywy, obraźliwy charakter, polegające na uczynieniu sobie z Narodu lub Rzeczypospolitej Polskiej pośmiewiska, okazywaniu pogardy czy uwłaczaniu szacunkowi oraz czci przysługującej Narodowi oraz Rzeczypospolitej Polskiej. Istotą znamienia „znieważa” jest niemożliwość dokonania oceny

takiego zachowania w kategoriach wartości logicznej prawdy lub fałszu. Znieważenie ma bowiem charakter niezracjonalizowany, przejawiający się w zmierzaniu sprawcy do zdyskredytowania określonych wartości, przeciwko którym jest skierowane, w oderwaniu od faktów (tak Piotr Kardas w: Włodzimierz Wróbel (red.), Andrzej Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117 – 211a, WPK 2017, LEX).

Pojęcie „znieważać” pojawia się również w art. 216 k.k., penalizującym znieważenie osób. W kontekście tego typu, za znieważające uznaje się wypowiedzi naruszające godność danej jednostki, niedające się ocenić w kategorii prawda – fałsz, bowiem źródłem karalności za zniewagę jest nie kwestia zgodności twierdzenia z rzeczywistością, ale forma w jakiej owo twierdzenie zostaje wyrażone (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2022 r., V KK 578/21, LEX nr 3410076, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2021 r., II DIZ 31/21, LEX nr 3358842). Znieważenie to zachowanie polegające na nadaniu osobie lub innemu opisywanemu podmiotowi cech o wyrażnie negatywnym znaczeniu bez możliwości zobiektywizowania wyrażonego poglądu. Przybiera ono obraźliwy charakter przez ubliżanie osobie, której dotyczy i zmierzanie do jej zdyskredytowania, poniżenia czy ośmieszenia (vide Jarosław Majewski (red.), Kodeks karny. Komentarz, WPK 2024, LEX). Zgodnie z doktryną i orzecznictwem znamię czasownikowe „znieważa” użyte w art. 133 k.k. należy rozumieć dokładnie tak samo jak w art. 216 k.k. i komentatorzy odsyłają do uwag przedstawionych w zakresie strony przedmiotowej występkę z art. 216 k.k.

Ustawodawca wyraźnie odróżnił znieważenie (art. 216 k.k.) od zniesławienia (art. 212 k.k.). Zniesławienie polega bowiem na pomówieniu o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć daną osobę w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności (art. 212 § 1 k.k.). Te właściwości dają się oceniać w kategoriach prawdy i fałszu. Jednak w treści art. 133 k.k. nie ma znamienia czasownikowego „zniesławia” albo „pomawia”, co oznacza, że nie stanowi znieważenia sformułowanie negatywnej oceny w stosunku do Narodu Polskiego lub Rzeczypospolitej Polskiej ani ich publiczna krytyka, choćby dotkliwa. Znamion typu czynu zabronionego z art. 133 k.k. nie realizuje również pomawianie Narodu Polskiego o określone postępowanie lub właściwości, właśnie z tego powodu, że ustawodawca wyraźnie oddzielił znieważenie od zniesławienia. Istotą znieważenia jest niezracjonalizowana obraza, której treści nie sposób przyporządkować wartości logicznej – prawdy albo fałszu.

Analizowane zdanie, stanowiące fragment wypowiedzi minister Barbary Nowackiej, zawierające twierdzenie, że obozy masowej zagłady budowali polscy naziści, jak najbardziej podlega ocenie w kategorii prawdy i fałszu, bowiem fakty historyczne przeczą jego

prawdziwości. A zatem mogłoby stanowić pomówienie, ale nie znieważenie, gdyż ani całe wystąpienie minister Barbary Nowackiej ani to konkretne zdanie, nie zostały sformułowane w sposób wskazujący na zamiar uczynienia sobie z Narodu Polskiego pośmiewiska, okazania mu pogardy czy uwłaczenia szacunkowi oraz czci przysługującej Narodowi. Powyższe oznacza, że analizowana wypowiedź nie wyczerpała znamion przedmiotowych czynu określonego w art. 133 k.k.

Oprócz przeanalizowania strony przedmiotowej występu z art. 133 k.k., należy się również odnieść do strony podmiotowej i w tym kontekście ocenić wypowiedź minister Barbary Nowackiej. Z tekstu przemówienia przygotowanego dla minister wynika, że zdanie zostało skonstruowane w następujący sposób: „Na terenie okupowanej przez Niemcy Polski naziści zbudowali obozy pracy, które stały się obozami eksterminacji (...)” (oryginalna pisownia zdania z nadesłanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej tekstu wystąpienia). Biorąc pod uwagę okoliczność, że w zbitce wyrazowej „(...) Niemcy Polski naziści (...)” nie było przecinka, a nadto zwracając uwagę na fakt, że minister Barbara Nowacka nie odczytywała całości tekstu przygotowanego dla niej wystąpienia z kartki, a częściowo starała się wypowiedzieć poszczególne jego fragmenty bez patrzenia na kartkę (co też widoczne jest na nagraniu), doszło do przejęzyczenia się i wypowiedzenia słów: „Na terenie okupowanym przez Niemcy polscy naziści zbudowali obozy, które były obozami pracy, a potem stały się obozami masowej zagłady”. Biorąc pod uwagę fakt, że ogólny przekaz całej wypowiedzi minister Barbary Nowackiej w żadnym innym fragmencie nie nawiązywał do udziału Polaków w budowaniu obozów i eksterminacji ludności podczas II wojny światowej, jak najbardziej zasadne jest twierdzenie, że doszło do przejęzyczenia się. Sama minister Barbara Nowacka opublikowała na platformie „X” w dniu 28 stycznia 2025 r., oświadczenie, z którego wynika, iż pomyliła się przy odczytywaniu tekstu i nie działała z zamiarem popełnienia przestępstwa znieważenia Narodu Polskiego.

Zestawiając powyższe uwarunkowania normatywne ze stanem faktycznym zaistniałym w przedmiotowej sprawie, należy stwierdzić, iż wskazany w zawiadomieniach czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego, bowiem nie doszło do zrealizowania ani znamion przedmiotowych ani podmiotowych czynu z art. 133 k.k. Minister Barbara Nowacka, w swojej niewątpliwie publicznej wypowiedzi, ani nie działała w zamiarze znieważenia Narodu Polskiego ani też wypowiadając – w wyniku pomyłki – cytowane powyżej zdanie, nie dopuściła się znieważenia Narodu Polskiego.

Pojawiające się również w zawiadomieniach twierdzenia zarzucające popełnienie przestępstwa z art. 55 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej –

Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, tj. publicznego i wbrew faktom zaprzeczania zbrodniom, o których mowa w art. 1 pkt 1 ww. ustawy, tj. zbrodniom nazistowskim, zbrodniom komunistycznym, zbrodniom ukraińskich nacjonalistów i członków ukraińskich formacji kolaborujących z III Rzeszą Niemiecką oraz innym przestępstwom stanowiącym zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne, należy uznać za niewłaściwe, gdyż wypowiedź Barbary Nowackiej w żaden sposób nie zaprzecza tym zbrodniom. Natomiast art. 55a ww. ustawy, penalizujący przypisywanie Narodowi Polskiemu lub Państwu Polskiemu odpowiedzialności lub współodpowiedzialności za popełnione przez III Rzeszę Niemiecką zbrodnie nazistowskie, czyli tak zwane kłamstwo oświęcimskie, utracił moc obowiązującą 17 lipca 2018 r.

W konsekwencji nie sposób wywodzić, iż doszło do znieważenia Narodu Polskiego, jak wskazują zawiadamiający. Postępowanie sprawdzające nie dało bowiem podstaw do uprawdopodobnienia ich twierdzeń i przyjęcia, iż czyn będący przedmiotem zawiadomień wyczerpał znamiona strony przedmiotowej i podmiotowej przestępstwa z art. 133 k.k., czy jakiegokolwiek innego przestępstwa.

Odnosząc się do treści art. 303 k.p.k., stanowiącego podstawę normatywną wszczęcia śledztwa, należy stwierdzić, iż ze względu na ww. powody nie doznaje aktualizacji przesłanka uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa. Brak jest bowiem podstaw do wywodzenia, iż podejrzenie popełnienia przestępstwa jest uzasadnione w stopniu wymaganym przez art. 303 k.p.k. tzn., że zaistniały okoliczności uprawdopodobniające jego popełnienie.

Mając powyższe na względzie postanowiono odmówić wszczęcia śledztwa w sprawie, na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., wobec wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku w czynie znamion czynu zabronionego.

*Prokurator*

*Małgorzata Stryszowska*

**Pouczenie:**

1. Na powyższe postanowienie przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy (art. 306 § 1 k.p.k., art. 325a § 2 k.p.k. oraz 465 § 2 k.p.k.):

- pokrzywdzonemu,
- instytucji wymienionej w art. 305 § 4 k.p.k.,
- osobie wymienionej w art. 305 § 4 k.p.k., jeżeli wskutek przestępstwa doszło do naruszenia jej praw.

Sąd może utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie lub uchylić je i przekazać sprawę prokuratorowi celem wyjaśnienia wskazanych okoliczności bądź przeprowadzenia wskazanych czynności (art. 330 § 1 k.p.k.). Jeżeli ponownie zostanie wydane postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa/dochodzenia\*, postanowienie to podlega zaskarżeniu do prokuratora nadzrędnego. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia pokrzywdzony, który dwukrotnie wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 i § 1a k.p.k. (tj. prawo do złożenia zażalenia) może wnieść akt oskarżenia do sądu w terminie miesiąca od daty doręczenia mu

zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadzrędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia (art. 330 § 2 k.p.k., art. 55 § 1 k.p.k.).

Akt oskarżenia powinien spełniać wymogi określone w art. 55 § 1 i 2 k.p.k..

Inny pokrzywdzony tym samym czynem może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej przyłączyć się do postępowania (art. 55 § 3 k.p.k.).

2. Uprawnionym do złożenia zażalenia, o którym mowa w art. 306 § 1 k.p.k., przysługuje prawo przejrzenia akt sprawy (art. 306 § 1b k.p.k.).

3. W sprawach z oskarżenia prywatnego zażalenie na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego rozpoznaje prokurator nadzrędny, jeżeli postanowienie zapadło z uwagi na brak interesu społecznego w ściganiu z urzędu sprawcy (art. 465 § 2a k.p.k.).

4. Zażalenie na powyższe postanowienie wnosi się za pośrednictwem prokuratora, który wydał postanowienie. Termin do wniesienia zażalenia wynosi 7 dni od daty doręczenia odpisu postanowienia i jest zawity. Zażalenie wniesione po upływie tego terminu jest bezskuteczne (art. 122 § 1 i 2 i art. 460 k.p.k.).

#### **Zarządzenie:**

Stosownie do art. 306 § 1 pkt 2 i 3 k.p.k. i art. 100 § 4 k.p.k. w zw. z art. 106 k.p.k. doręczyć odpis postanowienia:

- zawiadamiającym, których prawa zostały naruszone:

1. Michał Leszko, k. 1
2. Jacek Knapik, k. 2
3. Jan Kowalski, k. 14
4. Bolesław Tabor, k. 21
5. Stanisław Piwowarski, k. 23
6. Błażej Pęczyński, k. 29
7. Mariusz Sekta, k. 42a
8. Paweł Marciniak, k. 44
9. Grzegorz Braun, k. 62
10. Paweł Kondratowicz, k. 72
11. Krzysztof Dendra, k. 79
12. Krystian Jarząbek, k. 83
13. Agnieszka Zelek, k. 85
14. Jacek Pokropek, k. 104
15. Magdalena Tertel, k. 109
16. Henryk Idźkowski, k. 145
17. Marcin Pietras, k. 147
18. Krzysztof Prawecki, k. 162
19. Sebastian Siekierski, k. 170
20. Zenona Morawska, k. 196
21. Wojciech Ziółkowski, k. 207
22. Irena Baker, k. 242

- instytucjom społecznym, które złożyły zawiadomienie:

1. Fundacja Ośrodek Monitorowania Antypolonizmu, k. 87
2. Fundacion CitizenGO, k. 141
3. Stowarzyszenie Morasko Umultowo Radojewo Przytomnych Poznań, k. 189
4. Stowarzyszenie Częstochowski Ruch Patriotyczny FRONT, k. 217
5. Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności”, k. 225
6. Stowarzyszenie Represjonowanych w Stanie Wojennym Regionu Śląsko – Dąbrowskiego, k. 241

*Prokurator*

*Małgorzata Stryszowska*